

Naam:

Groep/klas:

Pesten

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Wat is pesten en waarom is dit zo erg?
- Noteer enkele dingen die pestkoppen doen om iemand te pesten.
- Waarom is slaan of terugpesten een slecht idee?

.....

.....

.....

.....

WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. De woorden die je kunt gebruiken: **veilig, roddelen, groepen, zelfvertrouwen, slachtoffer, vertrouwen.**

De vragen:

1. Pesters voelen zich prettig als ze kunnen pesten in een
2. Je bent altijd meer als je zelf in een groep bent omdat pesters meestal geen hele groep aandurven.
3. Als je gepest wordt, gedraag je dan vooral niet als een
4. Straal uit zodat je laat merken dat je je nergens iets van aantrekt en jou pesten niets uithaalt.
5. Probeer te hebben in je omgeving, zoals (echte) vrienden en leerkrachten, ouders en anderen.
6. Een vorm van pesten is kwaadspreken over anderen, oftewel

1			o	e		e			
				2	e	i		i	
							a		
4		e				e			o
								u	e
					5	e			o
6		o			e	e			

Het woord van boven naar beneden is wat niemand goed vindt:

Naam:

Groep/klas:

WOORDEN IN VOLGORDE

Opgave 3 – Zet de woorden in een goede rij

Maak met deze woorden een woordketting. Het volgende woord begint met de laatste letter van het vorige woord. Gebruik: **veilig, niet doen, groep, pestkoppen**

.....

LEZEN

Opgave 4 – Geef antwoord op de volgende vragen / opdrachten

Een van de vervelendste vormen van pesten is anderen uitsluiten. Schrijf eens op waarom dit zo erg is. Hoe voelt iemand die nooit mee mag doen zich?

.....
.....

Waarom is het laten zien van zelfvertrouwen zo belangrijk als anderen je willen pesten?

.....
.....

Je zou als je gepest wordt kunnen besluiten zelf ook te gaan pesten. Waarom is dit geen goed idee? Wat zijn betere ideeën?

.....
.....

Is het uit de weg gaan van pesters altijd een goed idee of kan er ook een moment komen dat je er moet staan en iets duidelijk moet maken? Hoe doe je dit dan? Zijn er ook foute manieren die toch helpen als je iets duidelijk wilt maken aan een pester?

.....
.....
.....

SCHRIJVEN

Opgave 5 – Zelf opschrijven met je eigen woorden

Zoek in het boek de woorden op die weggelaten zijn in deze zinnen en vul die in.

Pestkoppen vinden het niet als een op school weet wat er gebeurt. Als je ziet dat iemand wordt, kijk dantoe en doe Veel pestkoppen zijn en Eigenlijk hebben ze nodig.

ZOEKEN

Opgave 6 – Opzoeken, opschrijven en tekenen

Zoek de volgende website op: www.pestten.biz/plagen. Probeer op te schrijven wat verschillen zijn tussen plagen, ruzie maken en echt pestgedrag.

.....
.....
.....

Maak een tekening (met tekstjes) van een peestsituatie en hoe jij die oplost.

Naam:

Groep/klas:

Geweld

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Wat is het verschil tussen een gevecht in een film en een gevecht op het schoolplein?
- Als je ruzie hebt, kun je dit uitpraten of uitvechten. Wat vind jij de beste oplossing? Waarom?
- Wat zijn kwetsende woorden en waarom zijn die gevaarlijk om te gebruiken?
- Waarom is het belangrijk dat je goed kunt vertellen wat je dwars zit en hoe doe je dit?

.....

.....

.....

WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. De woorden die je kunt gebruiken: **praten, geweld, vergeven, boos, ruzie, kalmeren, oplossing.**

De vragen:

1. Iemand die geweld gebruikt moet je eigenlijk kunnen als die persoon snapt dat je niet kunt gaan vechten.
2. Het beste is dat je eerst gaat voor je de verkeerde dingen zegt of doet.
3. Geweld is nooit de van een probleem.
4. Je kunt beter dan vechten.
5. Iedereen heeft wel eens ,maar niet iedereen gebruikt dan geweld.
6. is nooit een oplossing voor een probleem.
7. Natuurlijk mag je wel eens zijn op iemand. als je het probleem maar weer oplost.

1										
2										
	3									
4										
5										
	6									
7										

Het woord van boven naar beneden is:

Naam:

Groep/klas:

WOORDEN IN VOLGORDE

Opgave 3 – Zet de woorden in een goede rij

Zet deze woorden in de volgorde van het alfabet en begin met het woord 'conflict'.
Gebruik: **conflict, vergeven, emoties, praten, geweld, ruzie, oplossing.**

.....

LEZEN

Opgave 4 – Geef antwoord op de volgende vragen / opdrachten

Soms is het goed bij een ruzie die je hebt even weg te lopen. Waarom?

.....
.....

Wat zijn je emoties en waarom kun je geen ruzies met emoties oplossen?

.....
.....

Geweld is geen oplossing. Toch gebruiken veel landen geweld om iets te regelen.
Hoe komt dit denk jij?

.....
.....

SCHRIJVEN

Opgave 5 – Zelf opschrijven met je eigen woorden

Zoek in het boek de woorden op die weggelaten zijn in deze zinnen en vul die in.

Praat met anderen over je Roep niet, maar vertel
Je maakt elkaar uit voor lelijke dingen of zegt
Soms zegt men

ZOEKEN

Opgave 6 – Opzoeken en opschrijven en tekenen

Zoek de volgende website op:

http://kinderen.moed.nl/pesten/gedichten_en_verhalen_over_pesten/10066/

Laura is heel veel alleen. Schrijf eens de dingen op die Laura voelt. Heb jij wel eens
zoiets gevoeld? Waarom was dat?

.....
.....
.....
.....

Maak een opsomming van de goede oplossingen bij geweld op school op een stuk
papier. Je mag schrijven, tekenen, een strip maken of wat anders. Schrijf er bij
waarom je die oplossingen goed vindt.

Naam:

Groep/klas:

Sterven

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Welke redenen kunnen er zijn om te sterven? Heb jij dit wel eens meegemaakt?
- Wat is rouwen? Hoe doe je dit?
- Waarom is praten zo belangrijk als je verdriet hebt?

.....
.....

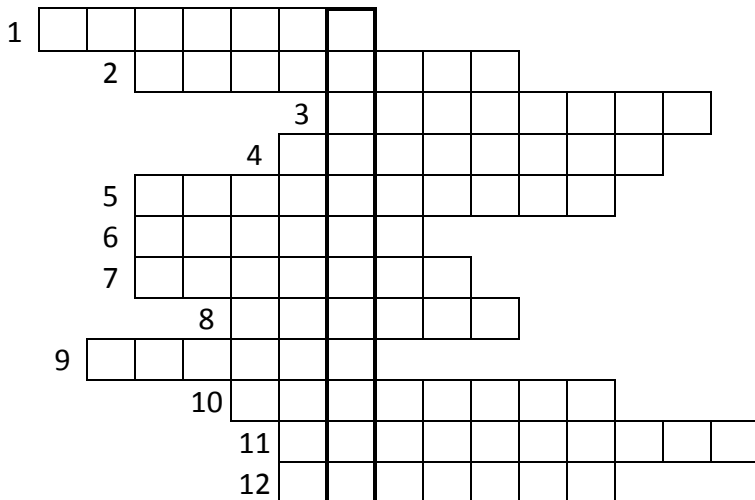
WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. De woorden: **rouwen, sterven, verdriet, ouderdom, plotseling, crematie, begrafenis, boosheid, ongeluk, ziekte, eenzaam, praten.**

De vragen:

1. Alles wat leeft aan het einde van het leven.
2. Iedereen krijgt een begrafenis of een
3. Bij veel mensen is er omdat ze het niet begrijpen kunnen.
4. Maar vooral is er
5. Zeker als iemand dood gaat.
6. Sommige mensen gaan dood aan een
7. Veel mensen die achter blijven voelen zich
8. P..... helpt.
9. Als iemand dood is, zeggen we dat de anderen
10. De meeste mensen gaan dood door
11. Als iemand in een kist in de grond gaat noemen we dit een
12. Soms komt iemand om bij een

Het woord van boven naar beneden is:.....

Naam:

Groep/klas:

WOORDEN IN VOLGORDE

Opgave 3 – Zet de woorden in een goede rij

Zet deze woorden in een rij op alfabet. Begin met begrafenis en zoek dan een woord met een c en daarna een e en ga zo door. Gebruik deze woorden: **crematie, praten, nabestaanden, eenzaam, ziekte, begrafenis, ouderdom.**

.....

LEZEN

Opgave 4 – Geef antwoord op de volgende vragen / opdrachten

Waarom kan het bekijken van foto's je helpen als je verdriet hebt?

.....
.....

In het boek wordt iets verteld over een brief schrijven, een plakboek maken en over een boom planten. Waarom kan dit belangrijk zijn?

.....
.....

Schrijf bij elke van deze woorden eens iets op van wat je er aan kunt doen.

Boosheid:.....

Eenzaamheid:.....

Verdrietig:.....

SCHRIJVEN

Opgave 5 – Zelf opschrijven met je eigen woorden

Noteer bij elke van deze begrippen met je eigen woorden wat je er van denkt. Kijk daarna pas wat het boek er over zegt op blz. 31.

Cremeren:

Kerkhof:

Rouwen:

Urn:

Condoleren:

MAKEN

Opgave 6 – Zelf doen, iets maken

Kies één van deze opdrachten uit:

- Maak een muurkrant van plakwerk met woordballonnen, foto's en krantenstukjes e.d. die over iemand gaat die overleden is.
- Maak een tekening waarin je het verdriet van iemand uitbeeldt.
- Maak een stripverhaal met als onderwerp een begrafenis.
- Schrijf een verhaal over iemand die je gekend hebt en die er nu niet meer is.

Naam:

Groep/klas:

Ernstig ziek zijn

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Wat is een besmettelijke ziekte? Hoe kom je daar aan?
- Wat is een chronische ziekte en wat is het grote verschil met een besmettelijke ziekte?
- Wat betekent het als een ziekte erfelijk is?

.....

WOORDEN IN VOLGORDE

Opgave 2 – Zet de woorden in een goede rij

Zet de woorden in de volgorde van het alfabet en begin met het woord 'arts'.
 Gebruik deze woorden: **arts, bloedsuiker, tumor, operatie, ziekenhuis, behandeling, insuline, diabetes.**

.....

Zet de woorden in de goede rij. Maak een rijtje met chronische ziektes en met kort durende besmettelijke ziektes. Gebruik deze woorden: **astma, verkouden, suikerziekte, griep, kanker, spierpijn, inhalator, bacterie, leukemie, rolstoel, ms, Parkinson, hoofdpijn.**

Chronisch:

.....

Kortdurend:

.....

SCHRIJVEN

Opgave 3 – Zelf opschrijven met je eigen woorden

Zoek in het boek de woorden op die weggelaten zijn in deze zinnen en vul die in.

Zodra artsen de foto bekeken hebben, stellen ze een en bepalen ze wat de beste behandeling is.

Na een operatie kun je heel moe en of hebben.

Als iemand in de familie ernstig krijg je soms

Naam:

Groep/klas:

WOORDEN

Opgave 4 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. Gebruik de woorden: **virus, suikerziekte, operatie, verkoudheid, tumor, genezen, erfelijk, griep, kanker, scan, astma, diagnose.**

De vragen:

1. Als iemand niet meer ziek is, is die persoon weer
2. Een zeer ernstige ziekte is
3. Dokters maken een om je hele lijf te kunnen bekijken.
4. Diabetes wordt meestal genoemd.
5. Een heel onschuldige maar vervelende ziekte die we allemaal wel eens krijgen is bijvoorbeeld de
6. Als je moeite met ademen hebt, zou je kunnen hebben.
7. Bij kanker zit er vaak een dat een dokter weg moet halen.
8. Besmettelijke ziektes kun je krijgen door een
9. Een heel veel voorkomende besmetting is dat je een krijgt.
10. De dokter stelt een om te bekijken wat je mankeert.
11. Soms is er een nodig om je van een probleem af te helpen.
12. Een enkele keer is een ziekte en hebben meer mensen in je familie er last van.

				1		e		e		e		
2		a			e							
	3			a								
4		u	i		e				i	e		e
	5			i	e							
			6	a							a	
		7		u		o						
			8		i		u					
9		e			o	u			e	i		
				10		i	a			o		e
			11	o		e		a		i	e	
	12	e			e		i					

Het woord van boven naar beneden is wat een zieke vaak nodig heeft:

.....

Naam:

Groep/klas:

Verhuizen

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Welke redenen kunnen er zijn om te verhuizen? Heb jij dit wel eens meegemaakt? Schrijf daar dan iets over.
- Wat heb je zoal nodig als je gaat verhuizen? Wie verhuizen meestal de spullen?
- Wat is verstandig om te doen als je zelf gaat verhuizen?

WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. De woorden die je kunt gebruiken: **contact, sportclub, verdrietig, internet, verhuisdag, afscheid, eenzaam, verhuisdozen, herinneringen.**

De vragen:

1. Veel kinderen zijn eerst als ze horen dat ze gaan verhuizen.
2. Als je gaat verhuizen, neem dan bewust van je oude huis.
3. Je kunt natuurlijk contact houden met oude vriendjes via het
4. Wat je altijd meeneemt zijn je
5. Een manier om nieuwe vriendjes te krijgen is lid worden van een
6. De dag van het verhuizen met een verhuishagen, noemen we de.....
7. In het nieuwe huis voel je je eerst waarschijnlijk erg
8. Een goede manier om daarmee om te gaan is de direct uit te pakken en alles een mooi plekje te geven in het nieuwe huis.
9. Op je nieuwe school krijg je vanzelf met andere kinderen.

A crossword puzzle grid with 9 numbered starting points for words. The grid is composed of white squares for letters and black squares for empty space. The numbers are placed in the top-left corner of each starting square.

Het woord van boven naar beneden overkomt veel kinderen wel een keer:

.....

Naam:

Groep/klas:

WOORDKETTING

Opgave 3 – Maak een woordketting

Maak een woordketting door een nieuw woord te beginnen met de laatste letter van het vorige woord. Gebruik: **verhuizen, stress, woonplaats, nieuw, samen.**

.....

LEZEN

Opgave 4 – Geef antwoord op de volgende vragen / opdrachten

Wat zou voor jou een reden kunnen zijn om te verhuizen? Waar zou je dan naartoe willen?

.....
.....

Waarom zou je naar het gemeentehuis gaan?

.....
.....

Schrijf eens een paar dingen op die je kunnen helpen om nieuwe vrienden te maken en hoe je je nieuwe burens snel leert kennen.

.....
.....

ZOEKEN

Opgave 5 – Opzoeken en opschrijven

Zoek de volgende webpagina op:

www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20061222_verhuizen01

Wat was de reden voor de ouders van Thomas om te verhuizen?

Hoe vaak is Thomas eigenlijk verhuisd?

.....
.....
.....

Wat doet Thomas als er nieuwe mensen in deze nieuwe buurt komen wonen? Wat kun je verder doen om vrienden te maken?

.....
.....

MAKEN

Opgave 6 – Zelf doen, iets maken

Maak een muurkrant van plakwerk met woordballonnen, foto's en krantenstukjes e.d. die een verhuizing uitbeelden. Begin bij het oude huis en het inpakken en eindig in je nieuwe kamer in het nieuwe huis.

Naam:

Groep/klas:

Alcohol

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Wanneer is alcohol gebruiken een probleem?
- Wat gebeurt er als mensen dronken zijn en waarom is dat gevaarlijk of schadelijk?
- Wat bedoelen we met alcoholisme en wat betekent het dat dit erfelijk kan zijn?

.....

.....

.....

WOORDEN IN VOLGORDE

Opgave 2 – Zet de woorden in een goede rij

Zet de woorden in de volgorde van het alfabet en begin met het woord 'alcohol'.
 Gebruik deze woorden: **alcoholisme, alcohol, verslaafd, nuchter, dronken, erfelijk, alcoholvergiftiging, drug.**

.....

.....

SCHRIJVEN

Opgave 3 – Zelf opschrijven met je eigen woorden

Zoek in het boek de woorden op die weggelaten zijn in deze zinnen en vul die in.

Te veel alcohol is Wie veel drinkt kan gaan
 of zelfs..... Mensen die vaak alcohol
 drinken, voelen
 Mensen die verslaafd zijn aan alcohol kunnen

MAKEN

Opgave 4 – Zelf doen, iets maken

Kies één opdracht uit:

- Plak op een groot stuk papier aan de ene kant de dingen die je weet over alcohol (bijvoorbeeld welke drankjes er zijn, waar het van gemaakt wordt, hoe mensen reageren op alcohol) en op de andere kant wat er fout kan gaan (bijvoorbeeld ziekte toestanden, gevolgen van alcoholisme, rijden in het verkeer onder invloed van alcohol of onverantwoord gedrag).
- Maak een opstel of verslag van wat er kan gebeuren in het verkeer als er mensen teveel alcohol hebben gebruikt en toch aan het verkeer deelnemen.

Naam:

Groep/klas:

ZOEKEN

Opgave 5 – Zelf opzoeken

Zoek te volgende site op: www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20061222_alcohol05

Beantwoord deze vragen:

Wat zit er in bier, wijn of een mixdrankje nog meer behalve alcohol?

.....

Wat heeft alcoholgebruik te maken met een dikke buik en een slecht gebit?

.....

WOORDEN

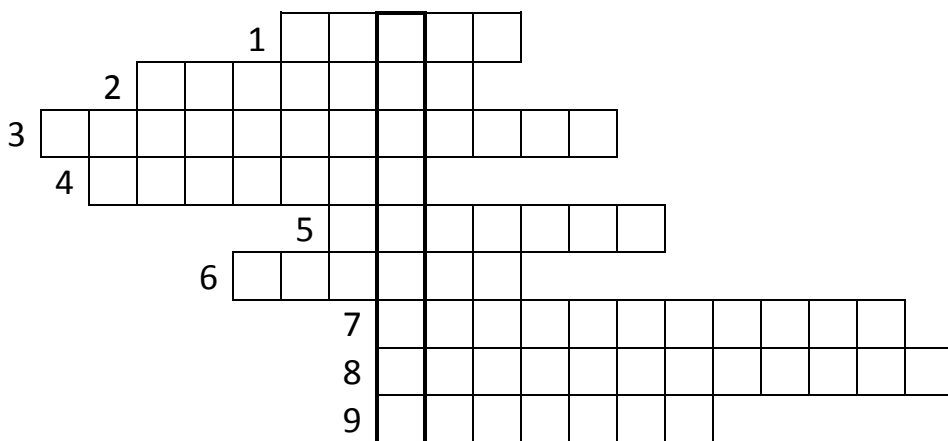
Opgave 6 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. Gebruik de woorden:

Bacchus, functioneren, lever, alcohol, nuchter, dronken, alcoholisme, concentreren, orgaan.

De vragen:

- Het orgaan in je lijf dat niet goed tegen alcohol kan en kapot gaat is je
- Iemand die geen alcohol gedronken heeft, noemen we
- Als je te vaak en te veel alcohol drinkt, krijg je moeite met je
- De Griekse God van de wijn heette
- In alle soorten bier, wijn of mixdrankjes zit
- Het dat alcohol kan afbreken in je lichaam is alleen de lever.
- De ziekte waarbij je verslaafd bent aan alcohol, noemen we
- Met teveel alcohol in je bloed kun je niet gewoon
- Iemand niet te veel gedronken heeft, noemen we

Het woord van boven naar beneden heeft te maken met vaak te veel alcohol drinken. Je raakt:

Van wie is deze afbeelding en waarom heeft hij die druivenranken om zijn hoofd?

.....

Naam:

Groep/klas:

Roken

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Waarom is het meerroken gevaarlijk? En voor wie dan?
- Wat gebeurt er met je zenuwen als je rookt en waarom is dit niet goed?
- Wat doen tabaksfabrieken om mensen aan het roken te krijgen?

.....

.....

.....

.....

WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. Gebruik de woorden: **roken, benzeen, zenuwstelsel, sigaar, verslaafd, tabak, nicotinepleisters, pruimen.**

De vragen:

1. De gevaarlijkste vergifstof in nicotine is en wordt ook gebruikt als vergif tegen ongewenste diersoorten rond het huis.
2. Je kunt een sigaret roken of een
3. Als je wilt stoppen met roken kun je hulp hebben door een te gebruiken die je op je arm plakt.
4. Het van de bladen van de tabaksplant komt uit Zuid-Amerika.
5. Sigaretten en sigaren worden gemaakt door het verwerken van
6. Je kunt tabak niet alleen roken, maar ook
7. De nicotine in tabak is slecht voor je
8. Wie rookt kan daar aan raken en kan dan niet meer zonder.

1	b		n	z			n										
2	s		g				r										
3	n		c		t		n		p	l			s	t		r	s
4	r		k		n												
5		t		b		k											
6	p	r			m		n										
7		z		n		w	s	t		l	s		l				
8		v		r	s	l				f	d						

Het woord van boven naar beneden is wat in tabak zit en waar je aan verslaafd raakt:

.....

Naam:

Groep/klas:

WOORDEN IN VOLGORDE

Opgave 3 – Zet de woorden in een goede rij

Zet de woorden in de volgorde van het alfabet en begin met het woord 'astma'.
Gebruik: **astma, verslavend, bronchitis, teer, benzeen, nicotine, inhaleren, drug.**

.....
.....

SCHRIJVEN

Opgave 4 – Zelf opschrijven met je eigen woorden

Zoek uit de woorden van *Opgave 3* minstens vier woorden en schrijf die hieronder op. Er achter zet je wat je er over kunt vinden in het boek.

.....
.....
.....
.....
.....

ZOEKEN

Opgave 5 – Zelf opzoeken

Zoek de volgende site op: www.youtube.com/watch?v=3dw_DI4vCvk

Beantwoord deze vragen:

Waarom hangt er steeds een wolkje boven de jongen?

.....

Waar is deze jongen veilig tegen meeroken (bedenk het zelf, want je ziet het niet op het filmpje).

.....

Waar en bij wie is hij in elk geval niet veilig tegen meeroken?

.....

MAKEN

Opgave 6 – Zelf doen, iets maken

Plak op een groot stuk papier aan de ene kant de dingen die je weet over roken (bijvoorbeeld welke manieren er zijn, iets over reclame en hoe de fabrieken willen regelen dat iemand gaat roken).

Zet op de andere kant van het blad wat de gevolgen kunnen zijn. Denk aan hoeveel mensen er dood gaan aan roken, welke ziektes je kunt krijgen, meeroken).

Maak een tekening waarin je wijst op de gevaren van meeroken voor vooral kinderen. Gebruik kleur om je gevaren goed duidelijk te maken.

Naam:

Groep/klas:

Drugs

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Probeer uit te vinden at het verschil is tussen medicijnen en drugs en schrijf van elk van die twee enkele kenmerken op.
- Sporters gebruiken soms ook drugs. Waarom zouden ze dat doen en wat kan een verkeerde uitwerking zijn?
- Welke twee drugs worden genotsmiddelen genoemd en door veel mensen gebruikt?

.....

.....

.....

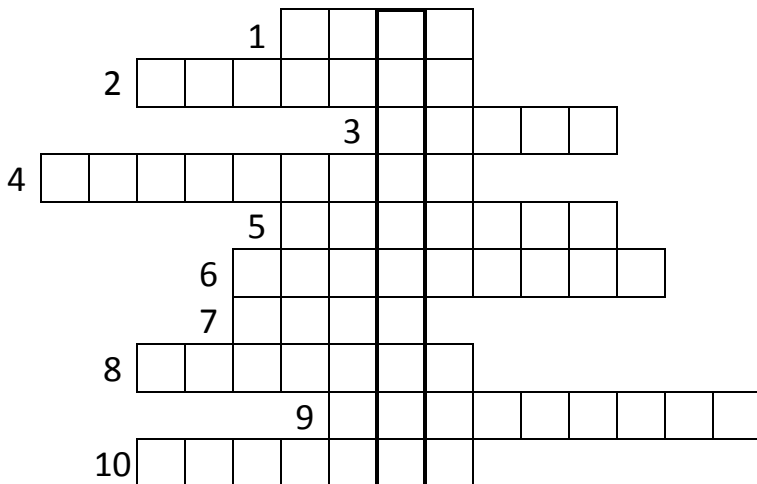
WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. De woorden: **marihuana, coma, alcohol, cocaïne, hasj, drugs, overdosis, verslaafd, heroïne.**

De vragen:

1. Als je te veel alcohol of drugs gebruikt kun je in een raken.
2. Van de of slaapbol wordt heroïne gemaakt.
3. Verdovende middelen noemen we
4. Als je te veel drugs gebruikt kun je dood gaan aan een
5. Een heel veel voorkomende verslaving zit in een fles en is
6. Van de hennepplant maken we touw en ook
7. Van de hars van de hennepplant maken we
8. spuit je met een naald in je aderen, wat erg gevaarlijk is.
9. Mensen die niet zonder drugs kunnen, noemen we hier aan
10. Een heel bekende is de coca-plant, waar van gemaakt wordt.

Het woord van boven naar beneden is:

Naam:

Groep/klas:

LEZEN

Opgave 3 – Geef antwoord op de volgende vragen / opdrachten

Wat zijn de meest voorkomende verslavingen die wij eigenlijk ook een beetje gewoon vinden? Heb jij iemand in je omgeving die daar aan verslaafd is? Wat is dan eigenlijk 'verslaafd'?

.....
.....

Wat is een medicijnverslaving en wat is daar verkeerd aan?

.....
.....
.....

Als je in een vriendenkring komt waar veel drugs voor komen, wat is dan het beste wat je kunt doen?

.....
.....
.....

ZOEKEN

Opgave 4 – Opzoeken en opschrijven

Zoek de volgende website op: www.druglijn.be/drugs-abc.aspx

Probeer nu antwoord te vinden op de volgende vragen.

Welke verslaving staat in het linker rijtje van de verslavingen die een beetje anders is. Wat is daar het gevaar van?

.....
.....

In het rechter rijtje staat het woord *pijnstiller*. Klik hier op en probeer te achterhalen wat de risico's zijn. Wat is een bijsluiter en waarom is die belangrijk?

.....
.....

Wat zijn de risico's bij alcohol en waarom mag je daar niet te jong mee beginnen? Waarin vind je alcohol en welke van die producten kom jij regelmatig tegen? Waar?

.....
.....

Maak een woordketting van deze woorden: **ecstasy, anabole steroïde, coma**

.....

Welk woord is 'gevolg': Oorzaak: Sporters:

Naam:

Groep/klas:

Veiligheid in huis

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Welke ongelukken kunnen er gebeuren in de keuken van een huis?
- Zoek de plaatjes voor waarschuwingen op, kies er twee van en schrijf op wat je ziet en waar ze tegen waarschuwen.
- Wat is het gevaar van medicijnen in huis en waar kun je die dan het beste bewaren?

.....

.....

.....

.....

WOORDEN

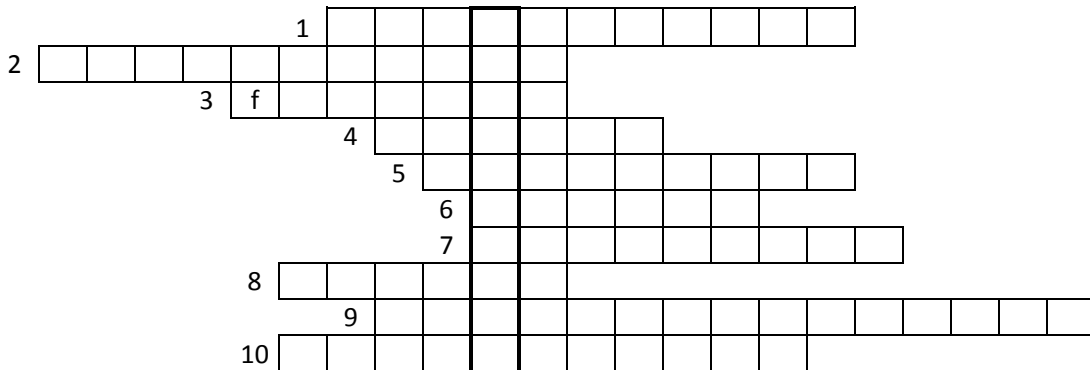
Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden.

De woorden die je kunt gebruiken: **ontvlambaar, fornuis, chloor, hoofdpijn, alarmnummer, vitamines, tuingereedschap, dampen, brandwonden, giftig.**

De vragen:

1. Haarlak is erg en kan gemakkelijk brand veroorzaken.
2. Als er iets ergs gebeurt, bel je natuurlijk direct het
3. Een onderdeel van de keuken om heel voorzichtig mee te zijn is het
4. is gevaarlijk als je het aanraakt of opdrinkt en zit altijd in een gele fles.
5. zijn niet altijd gezond en soms zelfs gevaarlijk.
6. Verdamp of uitlaatgassen zijn heel erg om in te ademen.
7. Een teken dat de lucht om je heen ongezond is, kan zijn dat je krijgt.
8. Bij verf mengen of andere stoffen mengen komen soms giftige vrij.
9. Gebruik alleen als je in de tuin bent met een volwassene.
10. Bij de meest voorkomende ongelukjes in huis zijn

Het woord van boven naar beneden is:

Naam:

Groep/klas:

LEZEN

Opgave 3 – Geef antwoord op de volgende vragen

Wat is er aan de hand als je bewusteloos bent en waarom is dit gevaarlijk? Kijk eerst op blz. 18 en 19 van het boek. Wat zou de oorzaak kunnen zijn?

.....
.....
.....

Welke dingen moet je weten als je een alarmnummer belt? Wat is een goede plek om een alarmnummer te bewaren? Kijk nog eens op blz. 28 en 29 en 31 van het boek.

.....
.....
.....

Probeer te bedenken waar je schoonmaakmiddelen en gevaarlijke stoffen het beste kunt bewaren in jullie huis. Waar staan ze veilig en kunnen ze geen gevaren veroorzaken?

.....
.....
.....

ZOEKEN

Opgave 4 – Opzoeken en opschrijven

Zoek de volgende website op:

www.brandweer.nl/jeugd/voorkom-brand/veilig_omgaan_met/

Welke maatregelen kun je thuis gemakkelijk nemen om brand in huis te voorkomen?

.....
.....
.....

Waar is een magnetron voor bedoeld en waar is dit apparaat niet voor bedoeld? Wat zijn de gevaren van een magnetron?

.....
.....
.....

Vertel waar dit symbool voor staat en welke stoffen thuis dan erg gevaarlijk zijn.

.....
.....
.....

Naam:

Groep/klas:

Scheiden

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Wat betekent het als mensen gaan scheiden? Wat doen ze dan? Waarom doen mensen dit?
- Wat denken kinderen vaak bij een scheiding als ze aan hun eigen gedrag denken?
- Wat is erg belangrijk voor kinderen om te doen bij een scheiding?

.....

WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden.

De woorden die je kunt gebruiken: **boos, verdrietig, scheiding, houden, samen, eenzaam, vertrekken, aanvaarden.**

De vragen:

1. Natuurlijk wordt je bij een scheiding eerst heel op je ouders.
2. Als ouders niet meer met elkaar willen leven, noemen we dit een
3. Beide je ouders zullen van je blijven
4. Soms is het eigenlijk beter als één van je ouders gaat
5. Dan voel je je waarschijnlijk heel erg
6. Na een tijdje ga je dat je ouders niet meer bij elkaar wonen.
7. Misschien voel je je vaak alleen en
8. Ook als je niet..... woont, kun je nog gewoon met elkaar omgaan.

1		o	o						
	2				e	i		i	
		3		o	u		e		
			4	e			e		e
	5		e			i	e	i	
6	a	a		a	a		e		
						7	e	e	a
		8	a		e				

Het woord van boven naar beneden is:

Naam:

Groep/klas:

LEZEN

Opgave 3 – Geef antwoord op de volgende vragen / opdrachten

Wat doet een advocaat bij een scheiding en wat heb jij er als kind mee te maken?

.....
.....

Als je verdrietig of boos bent, kun je een aantal dingen doen. Zoek die eens op in het boekje en schrijf ze hieronder. Als je een persoon weet, zet die er dan bij.

.....
.....
.....

Wat zouden halfbroertjes en halfzusjes zijn en hoe zit dit dan?

.....
.....
.....

ZOEKEN

Opgave 4 – Opzoeken en opschrijven

Zoek de volgende website op: www.kinderenvangescheidenouders.nl

Probeer nu de volgende vragen/opdrachten eens te doen.

Wat betekenen de letters KIGO?

.....

Wat voel je van binnen als je naar het plaatje kijkt van de kapot gescheurde foto?

.....
.....
.....

Wat zijn heen en weer kinderen en waarom noemen we dit zo?

.....
.....
.....

Heb je zelf zoiets als een scheiding meegemaakt of met vriendjes meegemaakt? Kun je daar iets over opschrijven? Doe dat dan hieronder.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Naam:

Groep/klas:

Groepsdwang

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Probeer uit te vinden wat het verschil is tussen medicijnen en drugs en schrijf van elk van die twee enkele kenmerken op.
- Waarom doen we dingen onder de druk van de groep?
- Wat is het verschil tussen groepsdwang en groepsdruk?
- Wat zou bij het meisje op blz. 9 de reden kunnen zijn van haar uitsluiting? Welke uiterlijke kenmerken zouden kunnen leiden tot uit de groep gestoten worden?

.....

.....

.....

WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. De woorden die je kunt gebruiken: **roddelen, groepsdwang, nee, geplaagd, kiezen, buitensluiten.**

De vragen:

1. Buitensluiten gebeurt vaak bij kinderen die eerst worden.
2. Een vervelende manier om een ander het leven moeilijk te maken is over die ander te
3. Als je iets moet doen omdat 'de anderen' dit willen noemen we dit
4. Na roddelen en pesten komt vaak
5. Als je jezelf wilt zijn, moet je leren te zeggen tegen anderen.
6. Je moet altijd zelf of je iets wilt doen en dat leuk vindt of niet.

1		e			a	a			
			2	o			e	e	
3			o	e				a	
			4	u	i		e		
				5	e	e			
	6		i	e		e			

Het woord van boven naar beneden is vaak de oplossing als je veel gepest wordt:

.....

Naam:

Groep/klas:

WOORDKETTING

Opgave 3 – Maak een woordketting

Maak een woordketting van deze woorden: **niet roddelen, praten, niemand veroordelen, nee zeggen.**

.....

LEZEN

Opgave 4 – Geef antwoord op de volgende vragen / opdrachten

Wat zou het verschil kunnen zijn tussen goede vrienden en minder goede vrienden of zelfs slechte vrienden? Schrijf eens een paar voorbeelden op.

.....

Kun je een lijstje maken van uiterlijkheden waarmee kinderen soms buitengesloten worden en niet mee mogen doen met de groep? Probeer ook een lijstje te maken met dingen die iets te maken kunnen hebben met gedrag en waarin je 'anders' kunt zijn.

.....

Vechten en slaan is verkeerd. Kun je een moment bedenken waarop van je af slaan tóch kan helpen en hoe dit dan helpt?

.....

ZOEKEN

Opgave 5 – Opzoeken en opschrijven

Zoek de volgende webpagina op:

www.hulpmix.nl/vrienden_relaties/verkeerde_vrienden/algemene_informatie

Probeer nu antwoord te vinden op de volgende vragen.

Waaraan merk je dat iemand een verkeerde vriend is? Schrijf een paar kenmerken op van wat verkeerde vrienden doen en van je vragen.

.....

Heb je in je omgeving van die 'vrienden' die zulke dingen doen? Doe je het zelf wel eens? Wat kun je hier aan doen?

.....

MAKEN

Opgave 6 – Zelf doen, iets maken

Kies een van deze opdrachten:

- Kijk in kranten en bladen naar de gevolgen van groepsdwang en maak daar een muurkrant van. Probeer er ook steeds bij te schrijven wat er fout gaat en wat er aan gedaan had kunnen worden.
- Maak een tekening van je eigen ervaringen met pesten, plagen en groepsdwang. Bedenk vooraf of je daarmee iemand beschadigd in je groep en of dat dan verstandig is.

Naam:

Groep/klas:

Gezinsuitbreiding

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Wat is zwanger zijn?
- Waarom is niet al het speelgoed dat jij gebruikt geschikt voor een baby om mee te spelen?
- Soms kan iemand het gevoel hebben dat papa en mama alleen nog maar op de baby letten? Wat kun je daar zelf aan doen?

.....

.....

.....

WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. De woorden die je kunt gebruiken: **opruimen, ziekenhuis, zwanger, cadeautjes, huilen, plezier, voorbeeld.**

De vragen:

1. Als er een baby groeit in je moeders buik is ze
2. Pas geboren baby's krijgen vaak veel
3. Jij bent ouder en kunt eenzijn voor de kleien baby.
4. Zo kun je helpen met of spullen klaar te zetten.
5. Je kunt veel hebben met zo 'n baby in het gezin.
6. veel baby's worden niet thuis geboren, maar in het
7. Wat baby's eerst heel veel doen is slapen, poepen en

1	z	w		n	g		r				
	2	c		d			t	j	s		
	3	v		r	b		l	d			
				4		p	r		m	n	
5	p	l		z		r					
				6	z		k		n	h	s
	7	h			l	n					

Het woord van boven naar beneden is wat we allemaal zijn:

WOORDEN IN VOLGORDE

Opgave 3 – Zet de woorden in een goede rij

Zet deze woorden in een rij op alfabet. Begin met baby en zoek dan een woord met een c en daarna een e en ga zo door. Gebruik: **baby, zusje, lachen, hulp, plezier.**

.....

Naam:

Groep/klas:

LEZEN

Opgave 4 – Geef antwoord op de volgende vragen / opdrachten

Als er een baby komt voel je je misschien wel een beetje alleen. Niemand speelt met je. Is dit echt zo? Wat kun je er zelf aan doen?

.....
.....

Wat is er leuk aan het hebben van een kleiner broertje of zusje? Wat vind je wat minder leuk?

.....
.....

Schrijf bij elke van deze woorden eens iets op van wat jij nu denkt.

Adopteren:.....

Veel bezoek:.....

Samen gelukkig:

SCHRIJVEN

Opgave 5 – Zelf opschrijven met je eigen woorden

Zoek in het boek de woorden op die weggelaten zijn in deze zinnen en vul die in.

Sommige kinderen vertellen aan hoe ze zich voelen, of aan hun leraar.

Ouders van al hun kinderen.

Broers en zussen gaan met elkaar om als Zo worden ze samen

.....

Misschien zit er bij je speelgoed voor je nieuwe of

.....

ZOEKEN

Opgave 6 – Opzoeken en opschrijven

Zoek de volgende website op: www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20031203_baby01

Probeer nu de volgende vragen/opdrachten nu eens te doen.

Krijgt Jarno een broertje of een zusje en hoe heet de baby?

.....

Wat doet Jarno 's middags op school en waarom is dit met de kleur blauw? vertel eens iets over die kleuren voor jongens en meisjes?

.....

MAKEN

Opgave 7 – Zelf doen, iets maken

Kies één van deze opdrachten uit:

- Maak een muurkrant van plakwerk met woordballonnen, foto's en krantenstukjes e.d. die over als er een baby geboren wordt bij iemand thuis.
- Maak een stripverhaal met als onderwerp als er een broertje of zusje geboren wordt.

Naam:

Groep/klas:

Pesten

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Wat is pesten en waarom is dit zo erg?
- Noteer enkele dingen die pestkoppen doen om iemand te pesten.
- Waarom is slaan of terugpesten een slecht idee?

Pesten is iemand anders met opzet buiten sluiten en niet mee laten doen. Pesten kan bijv. door schelden, bang maken, slaan, niet mee laten doen, roddelen over iemand.

Terugslaan bij zo 'n pestruzie brengt vaak nog meer ruzie.

WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. De woorden die je kunt gebruiken: **veilig**, **roddelen**, **groepen**, **zelfvertrouwen**, **slachtoffer**, **vertrouwen**.

De vragen:

1. Pesters voelen zich prettig als ze kunnen pesten in **groepen**.
2. Je bent altijd meer **veilig** als je zelf in een groep bent omdat pesters meestal geen hele groep aandurven.
3. Als je gepest wordt, gedraag je dan vooral niet als een **slachtoffer**.
4. Straal **zelfvertrouwen** uit zodat je laat merken dat je je nergens iets van aantrekt en jou pesten niets uithaalt.
5. Probeer **vertrouwen** te hebben in je omgeving, zoals (echte) vrienden en leerkrachten, ouders en anderen.
6. Een vorm van pesten is kwaadspreken over anderen, oftewel **roddelen**.

1	g	r	o	e	p	e	n												
				2	v	e	i	l	i	g									
					3	s	l	a	c	h	t	o	f	f	e	r			
4	z	e	l	f	v	e	r	t	r	o	u	w	e	n					
					5	v	e	r	t	r	o	u	w	e	n				
6	r	o	d	d	e	l	e	n											

Het woord van boven naar beneden is wat niemand goed vindt: **pesten**.

Naam:

Groep/klas:

WOORDEN IN VOLGORDE

Opgave 3 – Zet de woorden in een goede rij

Maak met deze woorden een woordketting. Het volgende woord begint met de laatste letter van het vorige woord. Gebruik: **veilig, niet doen, groep, pestkoppen**.
veilig – groep – pestkoppen – niet doen.

LEZEN

Opgave 4 – Geef antwoord op de volgende vragen / opdrachten

Een van de vervelendste vormen van pesten is anderen uitsluiten. Schrijf eens op waarom dit zo erg is. Hoe voelt iemand die nooit mee mag doen zich?

Uitsluiten betekent dat je niet bij de groep kunt horen. Je voelt je heel erg slecht en hebt daardoor weinig zelfvertrouwen. Meestal voelen de pesters jou als een bedreiging voor hun eigen plaats in de groep.

Waarom is het laten zien van zelfvertrouwen zo belangrijk als anderen je willen pesten?

Als je zelfvertrouwen toont kom je niet zwak over. Als je juist bang lijkt, wordt het pesten vaak erger.

Je zou als je gepest wordt kunnen besluiten zelf ook te gaan pesten. Waarom is dit geen goed idee? Wat zijn betere ideeën?

Zelf pesten betekent dat je anderen weer het leven zuur maakt.

Betere ideeën zijn praten over pesten en juist de pesters laten weten dat je dit niet wilt.

Is het uit de weg gaan van pesters altijd een goed idee of kan er ook een moment komen dat je er moet staan en iets duidelijk moet maken? Hoe doe je dit dan? Zijn er ook foute manieren die toch helpen als je iets duidelijk wilt maken aan een pester?

De pester ontlopen helpt niet. Je kunt jezelf zijn en niet laten zien dat je misschien bang bent. Heel soms kan de foute manier van 'erop slaan', wel helpen omdat de pester daardoor respect voor je krijgt of zelfs een beetje bang voor je wordt en je in elk geval daardoor met rust laat.

SCHRIJVEN

Opgave 5 – Zelf opschrijven met je eigen woorden

Zoek in het boek de woorden op die weggelaten zijn in deze zinnen en vul die in.

Pestkoppen vinden het niet **leuk** als een **leraar** op school weet wat er gebeurt. Als je ziet dat iemand **gepest** wordt, kijk dan **niet** toe en doe **iets**. Veel pestkoppen zijn **eenzaam** en **verdrietig**. Eigenlijk hebben ze **hulp** nodig.

ZOEKEN

Opgave 6 – Opzoeken en opschrijven en tekenen

Zoek de volgende website op: www.pesting.biz/plagen. Probeer op te schrijven wat verschillen zijn tussen plagen, ruzie maken en echt pestgedrag.

Plagen is niet verkeerd bedoeld en kan zo gestopt worden. Ruzie krijg je als je het ergens over oneens bent en boos wordt op elkaar. Pesten is bewust gedrag en bedoeld om iemand bewust te kleineren en buiten te sluiten.

Maak een tekening (met tekstjes) van een peestsituatie en hoe jij die oplost.

Ter beoordeling van de leerkracht.

Naam:

Groep/klas:

Geweld

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Wat is het verschil tussen een gevecht in een film en een gevecht op het schoolplein?
- Als je ruzie hebt, kun je dit uitpraten of uitvechten. Wat vind jij de beste oplossing? Waarom?
- Wat zijn kwetsende woorden en waarom zijn die gevaarlijk om te gebruiken?
- Waarom is het belangrijk dat je goed kunt vertellen wat je dwars zit en hoe doe je dit?

In een film is alles namaak en op het schoolplein is echt. In het echt doet geweld pijn en is bloed ook echt.

Uitpraten helpt. Uitvechten is alleen maar wachten op de volgende vechtpartij. Kwetsende woorden doen mensen pijn omdat je gemene dingen zegt. Je kunt die dingen nooit meer ongedaan maken.

Als je goed kunt zeggen wat er is, is dit duidelijk. Je kunt dan ook vertellen wat je niet wilt en juist wat je wel wilt.

WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. De woorden die je kunt gebruiken: **praten, geweld, vergeven, boos, ruzie, kalmeren, oplossing.**

De vragen:

1. Iemand die geweld gebruikt moet je eigenlijk kunnen **vergeven** als die persoon snapt dat je niet kunt gaan vechten.
2. Het beste is dat je eerst gaat **kalmeren** voor je de verkeerde dingen zegt of doet.
3. Geweld is nooit de **oplossing** van een probleem.
4. Je kunt beter **praten** dan vechten.
5. Iedereen heeft wel eens **ruzie**, maar niet iedereen gebruikt dan geweld.
6. **Geweld** is nooit een oplossing voor een probleem.
7. Natuurlijk mag je wel eens **boos** zijn op iemand. als je het probleem maar weer oplost.

	1	v	e	r	g	e	v	e	n		
2	k	a	l	m	e	r	e	n			
		3	o	p	l	o	s	s	i	n	g
4	p	r	a	t	e	n					
5	r	u	z	i	e						
		6	g	e	w	e	l	d			
7	b	o	o	s							

Het woord van boven naar beneden is: **emoties**.

Naam:

Groep/klas:

WOORDEN IN VOLGORDE

Opgave 3 – Zet de woorden in een goede rij

Zet deze woorden in de volgorde van het alfabet en begin met het woord 'conflict'.

Gebruik: **conflict, vergeven, emoties, praten, geweld, ruzie, oplossing.**

conflict – emoties – geweld – praten – oplossing – ruzie - vergeven.

LEZEN

Opgave 4 – Geef antwoord op de volgende vragen / opdrachten

Soms is het goed bij een ruzie die je hebt even weg te lopen. Waarom?

Dan kun je even afkoelen en je emoties de baas worden. Je zegt dan misschien geen dingen die je beter niet kunt zeggen.

Wat zijn je emoties en waarom kun je geen ruzies met emoties oplossen?

Emoties zijn de gevoelens die je voelt als je bijvoorbeeld ruzie hebt of gepest wordt en vaak ga je dan dingen doen zonder na te denken. Je kunt ruzies alleen oplossen door na te denken over oplossingen en wat je graag wilt.

Geweld is geen oplossing. Toch gebruiken veel landen geweld om iets te regelen.

Hoe komt dit denk jij?

Mensen luisteren niet echt naar elkaar en lossen hun problemen op door de sterkste te willen zijn. Dat doen landen ook. Zij leggen de wil op aan de ander.

SCHRIJVEN

Opgave 5 – Zelf opschrijven met je eigen woorden

Zoek in het boek de woorden op die weggelaten zijn in deze zinnen en vul die in.

Praat met anderen over je **emoties**. Roep niet, maar **vertel gewoon de waarheid**.

Je maakt elkaar uit voor lelijke dingen of zegt **kwetsende woorden**. Soms zegt men niets tijdens een ruzie.

ZOEKEN

Opgave 6 – Opzoeken, opschrijven en tekenen

Zoek de volgende website op:

http://kinderen.moed.nl/pesten/gedichten_en_verhalen_over_pesten/10066/

Laura is heel veel alleen. Schrijf eens de dingen op die Laura voelt. Heb jij wel eens zoiets gevoeld? Waarom was dat?

Laura is vaak bang, eenzaam, boos, verdrietig, eenzaam.

Of jij dit ook wel eens gevoeld hebt weet je zelf het best.

Maak een opsomming van de goede oplossingen bij geweld op school op een stuk papier. Je mag schrijven, tekenen, een strip maken of wat anders. Schrijf er bij waarom je die oplossingen goed vindt.

Ter beoordeling van de leerkracht.

Naam:

Groep/klas:

Sterven

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Welke redenen kunnen er zijn om te sterven? Heb jij dit wel eens meegemaakt?
- Wat is rouwen? Hoe doe je dit?
- Waarom is praten zo belangrijk als je verdriet hebt?

Mensen sterven omdat ze oud worden, omdat ze ziek worden of omdat ze een ongeval krijgen. Rouw is verdriet over iemand die dood is. Praten over verdriet is een manier om er mee om te gaan. Het helpt je verdriet te verwerken.

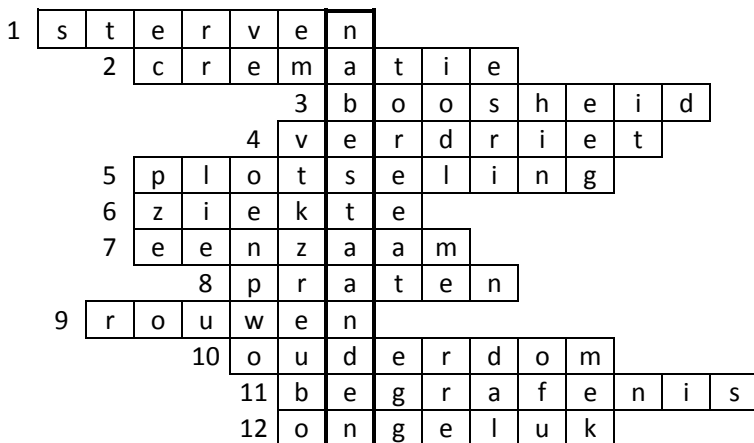
WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. De woorden die je kunt gebruiken: **rouwen, sterven, verdriet, ouderdom, plotseling, crematie, begrafenis, boosheid, ongeluk, ziekte, eenzaam, praten.**

De vragen:

1. Alles wat leeft moet **sterven** aan het einde van het leven.
2. Iedereen krijgt een begrafenis of een **crematie**.
3. Bij veel mensen is er **boosheid** omdat ze het niet begrijpen kunnen.
4. Maar vooral is er **verdriet**.
5. Zeker als iemand **plotseling** dood gaat.
6. Sommige mensen gaan dood aan een **ziekte**.
7. Veel mensen die achter blijven voelen zich **eenzaam**.
8. **Praten** helpt.
9. Als iemand dood is, zeggen we dat de anderen **rouwen**.
10. De meeste mensen gaan dood door **ouderdom**.
11. Als iemand in een kist in de grond gaat noemen we dit een **begrafenis**.
12. Soms komt iemand om bij een **ongeluk**.

Het woord van boven naar beneden is: **nabestaanden**.

Naam:

Groep/klas:

WOORDEN IN VOLGORDE

Opgave 3 – Zet de woorden in een goede rij

Zet deze woorden in een rij op alfabet. Begin met begrafenis en zoek dan een woord met een c en daarna een e en ga zo door. Gebruik deze woorden: **crematie, praten, nabestaanden, eenzaam, ziekte, begrafenis, ouderdom.**

begrafenis – crematie – eenzaam – nabestaanden – ouderdom – praten – ziekte

LEZEN

Opgave 4 – Geef antwoord op de volgende vragen / opdrachten

Waarom kan het bekijken van foto's je helpen als je verdriet hebt?

Foto's helpen je met praten en je emoties te verwerken.

In het boek wordt iets verteld over een brief schrijven, een plakboek maken en over een boom planten. Waarom kan dit belangrijk zijn?

Als je de dingen die je voelt kunt vertellen of opschrijven krijgt het verdriet een plaats in je leven en kun je er makkelijker mee om gaan.

Een boom planten is een blijvende herinnering aan iemand.

Schrijf bij elke van deze woorden eens iets op van wat je er aan kunt doen.

Boosheid: de goede dingen blijven herinneren en de boosheid wegwerken.

Eenzaamheid: eerlijk zijn tegen je zelf en zeggen dat het zo is en dan andere mensen in je hart toe laten. Een nieuwe hobby, nieuwe vrienden.

Verdrietig: Er over praten met een deskundige of gewoon familie of iemand die je vertrouwt.

SCHRIJVEN

Opgave 5 – Zelf opschrijven met je eigen woorden

Noteer bij elke van deze begrippen met je eigen woorden op wat je er van denkt. Kijk daarna pas wat het boek er van vindt op blz. 31.

De dingen die je voelt bij deze woorden moeten vanuit je zelf komen. Je kunt wel op de aangegeven pagina kijken wat daar staat.

Cremeren:

Kerkhof:

Rouwen:

Urn:

Condoleren:

MAKEN

Opgave 6 – Zelf doen, iets maken

Kies één van deze opdrachten uit.

- Maak een muurkrant van plakwerk met woordballonnen, foto's en krantenstukjes e.d. die over iemand gaat die overleden is.
- Maak een tekening waarin je het verdriet van iemand uitbeeldt.
- Maak een stripverhaal met als onderwerp een begrafenis.
- Schrijf een verhaal over iemand die je gekend hebt en die er nu niet meer is.

Ter beoordeling van de leerkracht.

Naam:

Groep/klas:

Ernstig ziek zijn

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Wat is een besmettelijke ziekte? Hoe kom je daar aan?
- Wat is een chronische ziekte en wat is het grote verschil met een besmettelijke ziekte?
- Wat betekent het als een ziekte erfelijk is?

Een besmettelijke ziekte is een ziekte die je kunt krijgen van ander mensen of van dieren. Een chronische ziekte is een ziekte die niet weer weg gaat en waar je heel lang last van houdt of zelfs je leven lang. Het is niet besmettelijk. Een erfelijke ziekte is iets wat je eigenlijk al bij je geboorte mee hebt gekregen. Je hebt het geërfd dus. En je kunt het meestal ook weer doorgeven.

WOORDEN IN VOLGORDE

Opgave 2 – Zet de woorden in een goede rij

Zet de woorden in de volgorde van het alfabet en begin met het woord 'arts'.

Gebruik deze woorden: **arts, bloedsuiker, tumor, operatie, ziekenhuis, behandeling, insuline, diabetes.**

arts – behandeling – bloedsuiker – diabetes – insuline – operatie – ziekenhuis.

Zet de woorden in de goede rij. Maak een rijtje met chronische ziektes en met kort durende besmettelijke ziektes. Gebruik deze woorden: **astma, verkouden, suikerziekte, griep, kanker, spierpijn, inhalator, bacterie, leukemie, rolstoel, ms, Parkinson, hoofdpijn.**

Chronisch: astma – suikerziekte – kanker – leukemie - ms – Parkinson.

Kortdurend: verkouden – griep – spierpijn – hoofdpijn.

Sommige woorden passen in geen van de twee rijen of zijn geen ziekte.

SCHRIJVEN

Opgave 3 – Zelf opschrijven met je eigen woorden

Zoek in het boek de woorden op die weggelaten zijn in deze zinnen en vul die in.

Zodra artsen de foto bekeken hebben, stellen ze een **diagnose** en bepalen ze wat de beste behandeling is.

Na een operatie kun je heel moe en **zwak zijn** of **pijn** hebben.

Als iemand in de familie ernstig **ziek** is krijg je soms een **hechtere band**.

Naam:

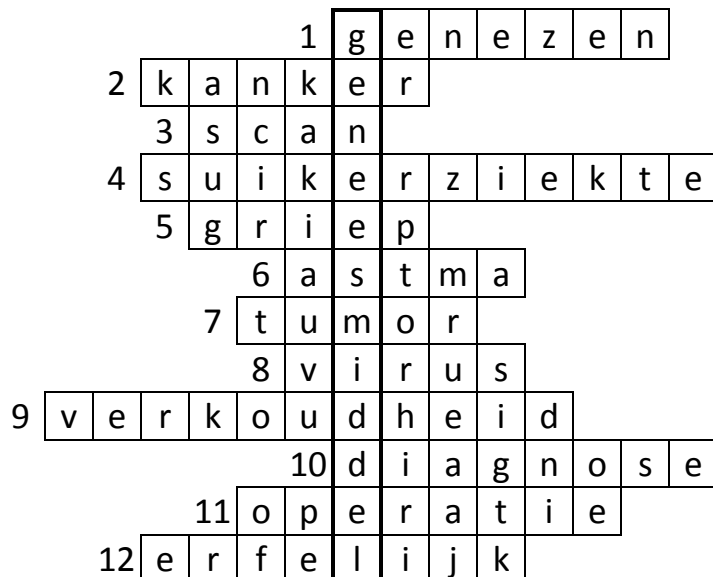
Groep/klas:

WOORDEN**Opgave 4 – Puzzelen**

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. Gebruik de woorden: **virus, suikerziekte, operatie, verkoudheid, tumor, genezen, erfelijk, griep, kanker, scan, astma, diagnose.**

De vragen:

1. Als iemand niet meer ziek is, is die persoon weer **genezen**.
2. Een zeer ernstige ziekte is **kanker**.
3. Dokters maken een **scan** om je hele lijf te kunnen bekijken.
4. Diabetes wordt meestal **suikerziekte** genoemd.
5. Een heel onschuldige maar vervelende ziekte die we allemaal wel eens krijgen is bijvoorbeeld de **griep**.
6. Als je moeite met ademen hebt, zou je **astma** kunnen hebben.
7. Bij kanker zit er vaak een **tumor** dat een dokter weg moet halen.
8. Besmettelijke ziektes kun je krijgen door een **virus**.
9. Een heel veel voorkomende besmetting is dat je een **verkoudheid** krijgt.
10. De dokter stelt een **diagnose** om te bekijken wat je mankeert.
11. Soms is er een **operatie** nodig om je van een probleem af te helpen.
12. Een enkele keer is een ziekte **erfelijk** en hebben meer mensen in je familie er last van.

Het woord van boven naar beneden is wat een zieke vaak nodig heeft: **geneesmiddel**.

Naam:

Groep/klas:

Verhuizen

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Welke redenen kunnen er zijn om te verhuizen? Heb jij dit wel eens meegemaakt? Schrijf daar dan iets over.
- Wat heb je zoal nodig als je gaat verhuizen? Wie verhuizen meestal de spullen?
- Wat is verstandig om te doen als je zelf gaat verhuizen?

Mensen verhuizen omdat er ergens anders gaan werken, een mooier huis willen, omdat ze niet meer bij hun ouders blijven wonen, omdat ze dichterbij iemand willen wonen.

Je hebt veel hulp nodig en meestal een verhuisauto. De verhuizers van het verhuisbedrijf brengen meestal de spullen weg. Een hele goede voorbereiding is verstandig. Alles goed regelen.

WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. De woorden die je kunt gebruiken: **contact**, **sportclub**, **verdrietig**, **internet**, **verhuisdag**, **afscheid**, **eenzaam**, **verhuisdozen**, **herinneringen**.

De vragen:

1. Veel kinderen zijn eerst **verdrietig** als ze horen dat ze gaan verhuizen.
2. Als je gaat verhuizen, neem dan bewust **afscheid** van je oude huis.
3. Je kunt natuurlijk contact houden met oude vriendjes via het **internet**.
4. Wat je altijd meeneemt zijn je **herinneringen**.
5. Een manier om nieuwe vriendjes te krijgen is lid worden van een **sportclub**.
6. De dag van het verhuizen met een verhuswagen, noemen we de **verhuisdag**.
7. In het nieuwe huis voel je je eerst waarschijnlijk erg **eenzaam**.
8. Een goede manier om daarmee om te gaan is de **verhuisdozen** direct uit te pakken en alles een mooi plekje te geven in het nieuwe huis.
9. Op je nieuwe school krijg je vanzelf **contact** met andere kinderen.

						1	v	e	r	d	r	i	e	t	i	g								
2	a	f	s	c	h	e	i	d																
						3	i	n	t	e	r	n	e	t										
											4	h	e	r	i	n	n	e	r	i	n	g	e	n
5	s	p	o	r	t	c	l	u	b															
						6	v	e	r	h	u	i	s	d	a	g								
							7	e	e	n	z	a	a	m										
											8	v	e	r	h	u	i	s	d	o	z	e	n	
												9	c	o	n	t	a	c	t					

Het woord van boven naar beneden overkomt veel kinderen wel een keer: **verhuizen**.

Naam:

Groep/klas:

WOORDKETTING

Opgave 3 – Maak een woordketting

Maak een woordketting van deze woorden: **verhuizen, stress, woonplaats, nieuw, samen.**

verhuizen – nieuw – woonplaats – stress.

LEZEN

Opgave 4 – Geef antwoord op de volgende vragen / opdrachten

Wat zou voor jou een reden kunnen zijn om te verhuizen? Waar zou je dan heen willen?

Dit moet je zelf invullen met wat jij wilt of denkt.

Waarom zou je naar het gemeentehuis gaan?

Je gaat naar het gemeentehuis om informatie te krijgen over de nieuwe woonplaats of buurt.

Schrijf eens een paar dingen op die je kunnen helpen om nieuwe vrienden te maken en hoe je je nieuwe burensnel leert kennen.

Je kunt naar een sportclub gaan of een buurtvereniging, je kunt je voorstellen aan de burens, je kunt kinderen bij je thuis uitnodigen.

ZOEKEN

Opgave 5 – Opzoeken en opschrijven

Zoek de volgende webbladzijde op:

www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20061222_verhuizen01

Wat was de reden voor de ouders van Thomas om te verhuizen?

Hoe vaak is Thomas eigenlijk verhuisd?

De buurt waar Thomas woonde werd minder goed, minder schoon en niet leuk meer om er te wonen. Thomas is na zijn geboorte nog in twee andere huizen gaan wonen met zijn ouders.

Wat doet Thomas als er nieuwe mensen in deze nieuwe buurt komen wonen? Wat kun je verder doen om vrienden te maken?

Thomas gaat er heen en maakt een praatje. Hij stelt de kinderen op hun gemak. Je kunt de nieuwe kinderen uitnodigen om te spelen en eens bij jou thuis te komen kijken.

MAKEN

Opgave 6 – Zelf doen, iets maken

Maak een muurkrant van plakwerk met woordballonnen, foto's en krantenstukjes e.d. die een verhuizing uitbeelden. Begin bij het oude huis en het inpakken en eindig in je nieuwe kamer in het nieuwe huis.

Ter beoordeling van de leerkracht.

Naam:

Groep/klas:

Alcohol

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Wanneer is alcohol gebruiken een probleem?
- Wat gebeurt er als mensen dronken zijn en waarom is dat gevaarlijk of schadelijk?
- Wat bedoelen we met alcoholisme en wat betekent het dat dit erfelijk kan zijn?

Alcohol is een probleem als je er te jong mee begint en als je te vaak alcohol drinkt zodat je niet meer zonder kunt. Dat heet verslaafd zijn.

Dronken mensen doen dingen die onverantwoord zijn, die gevaarlijk zijn en ze hebben vaak niet in de gaten welke schade ze veroorzaken.

Alcoholisme betekent dat je verslaafd bent en niet zonder alcohol kunt. Dat het erfelijk kan zijn, betekent dat je het kunt krijgen omdat je ouders of één van je ouders verslaafd is.

WOORDEN IN VOLGORDE

Opgave 2 – Zet de woorden in een goede rij

Zet de woorden in de volgorde van het alfabet en begin met het woord 'alcohol'. Gebruik deze woorden: **alcoholisme, alcohol, verslaafd, nuchter, dronken, erfelijk, alcoholvergiftiging, drug.**

alcohol, alcoholisme, alcoholvergiftiging, dronken, drug, erfelijk, verslaafd.

SCHRIJVEN

Opgave 3 – Zelf opschrijven met je eigen woorden

Zoek in het boek de woorden op die weggelaten zijn in deze zinnen en vul die in.

Te veel alcohol is **slecht voor het lichaam**. Wie veel drinkt kan gaan **overgeven** of zelfs **bewusteloos raken**. Mensen die vaak alcohol drinken, voelen **zich ziek als ze geen alcohol drinken**. Mensen die verslaafd zijn aan alcohol kunnen er **niet van afblijven**.

MAKEN

Opgave 4 – Zelf doen, iets maken

Kies één opdracht uit:

- Plak op een groot stuk papier aan de ene kant de dingen die je weet over alcohol (bijvoorbeeld welke drankjes er zijn, waar het van gemaakt wordt, hoe mensen reageren op alcohol) en op de andere kant wat er fout kan gaan (bijvoorbeeld ziekte toestanden, gevolgen van alcoholisme, rijden in het verkeer onder invloed van alcohol of onverantwoord gedrag).
- Maak een opstel of verslag van wat er kan gebeuren in het verkeer als er mensen teveel alcohol hebben gebruikt en toch aan het verkeer deelnemen. Ter beoordeling van de leerkracht.

Naam:

Groep/klas:

ZOEKEN

Opgave 5 – Zelf opzoeken

Zoek te volgende site op: www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20061222_alcohol05

Beantwoord deze vragen:

Wat zit er in bier, wijn of een mixdrankje nog meer behalve alcohol?
 In alcohol zit ethanol, een chemische stof waar je erg ziek van kunt worden.
 Wat heeft alcoholgebruik te maken met een dikke buik en een slecht gebit?
 Van veel alcoholgebruik krijgen vooral mannen al snel een dikke buik. Alcohol tast op den duur ook je gebit en je lever aan. Je lever is belangrijk omdat dit orgaan de alcohol moet afbreken in je lichaam.

WOORDEN

Opgave 6 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. Gebruik de woorden: **Bacchus, functioneren, lever, alcohol, nuchter, dronken, alcoholisme, concentreren, orgaan.**

De vragen:

1. Het orgaan in je lijf dat niet goed tegen alcohol kan en kapot gaat is je **lever**.
2. Iemand die geen alcohol gedronken heeft, noemen we **nuchter**.
3. Als je te vaak en te veel alcohol drinkt, krijg je moeite met je **concentreren**.
4. De Griekse God van de wijn heette **Bacchus**.
5. In alle soorten bier, wijn of mixdrankjes zit **alcohol**.
6. Het **orgaan** dat alcohol kan afbreken is je lichaam is alleen de lever.
7. De ziekte waarbij je verslaafd bent aan alcohol, noemen we **alcoholisme**.
8. Met teveel alcohol in je bloed kun je niet gewoon **functioneren**.
9. Iemand niet te veel gedronken heeft, noemen we **dronken**.

			1	l	e	v	e	r									
	2	n	u	c	h	t	e	r									
3	c	o	n	c	e	n	t	r	e	r	e	n					
	4	b	a	c	c	h	u	s									
				5	a	l	c	o	h	o	l						
		6	o	r	g	a	a	n									
					7	a	l	c	o	h	o	l	i	s	m	e	
					8	f	u	n	c	t	i	o	n	e	r	e	n
					9	d	r	o	n	k	e	n					

Het woord van boven naar beneden heeft te maken met vaak te veel alcohol drinken. Je raakt: **verslaafd**.

Van wie is deze afbeelding en waarom heeft hij die druivenranken om zijn hoofd?

De god Bacchus en van de druiven wordt wijn gemaakt.

Naam:

Groep/klas:

Roken

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Waarom is het meeroken gevaarlijk? En voor wie dan?
- Wat gebeurt er met je zenuwen als je rookt en waarom is dit niet goed?
- Wat doen tabaksfabrieken om mensen aan het roken te krijgen?

Ook van meeroken kun je ernstige ziektes krijgen. Het is gevaarlijk voor iedereen in de buurt van een roker.

Je zenuwen worden aangetast en dat zorgt ervoor dat je spieren minder goed werken, net als je hersenen.

Fabrikanten stoppen smaakstoffen in hun rookwaar om je aan het roken te krijgen. Bovendien maken ze reclame waarin het lijkt als of roken gewoon en stoer is (i.p.v. gevaarlijk en ongezond).

WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. Gebruik de woorden: **roken, benzeen, zenuwstelsel, sigaar, verslaafd, tabak, nicotinepleisters, pruimen.**

De vragen:

1. De gevaarlijkste vergifstof in nicotine is **benzeen** en wordt ook gebruikt als vergif tegen ongewenste diersoorten rond het huis.
2. Je kunt een sigaret roken of een **sigaar**.
3. Als je wilt stoppen met roken kun je hulp hebben door **nicotinepleisters** te gebruiken die je op je arm plakt.
4. Het **roken** van de bladen van de tabaksplant komt uit Zuid-Amerika.
5. Sigaretten en sigaren worden gemaakt door het verwerken van **tabak**.
6. Je kunt tabak niet alleen roken, maar ook **pruimen**.
7. De nicotine in tabak is slecht voor je **zenuwstelsel**.
8. Wie rookt kan daar aan **verslaafd** raken en kan dan niet meer zonder.

1	b	e	n	z	e	e	n												
2	s	i	g	a	a	r													
3	n	i	c	o	t	i	n	e	p	l	e	i	s	t	e	r	s		
4	r	o	k	e	n														
5	t	a	b	a	k														
6	p	r	u	i	m	e	n												
7	z	e	n	u	w	s	t	e	l	s	e	l							
8	v	e	r	s	l	a	a	f	d										

Het woord van boven naar beneden is wat in tabak zit en waar je aan verslaafd raakt: **nicotine**.

Naam:

Groep/klas:

WOORDEN IN VOLGORDE

Opgave 3 – Zet de woorden in een goede rij

Zet de woorden in de volgorde van het alfabet en begin met het woord 'astma'.
Gebruik deze woorden: **astma, verslavend, bronchitis, teer, benzeen, nicotine, inhaleren, drug.**

astma – benzeen – bronchitis – drug – inhaleren – nicotine – teer - verslavend.

SCHRIJVEN

Opgave 4 – Zelf opschrijven met je eigen woorden

Zoek uit de woorden van Opgave 3 minstens vier woorden en schrijf die hieronder op. Er achter zet je wat je er over kunt vinden in het boek.

Deze opdracht moet je zelf doen. Je kunt alle woorden vinden op blz. 30 van het boek.

ZOEKEN

Opgave 5 – Zelf opzoeken

Zoek te volgende site op: www.youtube.com/watch?v=3dw_DI4vCvk

Beantwoord deze vragen:

Waarom hangt er steeds een wolkje boven de jongen?

Eigenlijk lijkt het er op dat de jongen steeds moet meeroken.

Waar is deze jongen veilig tegen meeroken (zelf bedenken want je ziet het niet op het filmpje).

Waarschijnlijk ergens of alleen op zijn eigen kamer. Misschien zelfs wel alleen bij een vriendje thuis als daar niet gerookt wordt.

Waar en bij wie is hij in elk geval niet veilig tegen meeroken?

Niet in het eigen huis bij zijn eigen ouders. Ook niet op school of onderweg.

MAKEN

Opgave 6 – Zelf doen, iets maken

Plak op een groot stuk papier aan de ene kant de dingen die je weet over roken (bijvoorbeeld welke manieren er zijn, iets over reclame en hoe de fabrieken willen regelen dat iemand gaat roken).

Zet op de andere kant van het blad wat de gevolgen kunnen zijn. Denk aan hoeveel mensen er dood gaan aan roken, welke ziektes je kunt krijgen, meeroken).

Maak een tekening waarin je wijst op de gevaren van meeroken voor vooral kinderen. Gebruik kleur om je gevaren goed duidelijk te maken.

De kleuren die gevaar het beste aangeven zijn meestal rood en geel.

Heb je die gebruikt in je tekenwerk?

Ter beoordeling van de leerkracht.

Naam:

Groep/klas:

Drugs

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Probeer uit te vinden at het verschil is tussen medicijnen en drugs en schrijf van elk van die twee enkele kenmerken op.
- Sporters gebruiken soms ook drugs. Waarom zouden ze dat doen en wat kan een verkeerde uitwerking zijn?
- Welke twee drugs worden genotsmiddelen genoemd en door veel mensen gebruikt?

Medicijnen zijn er om gezond te worden na ziekte, drugs zijn er om plezier van te hebben. Medicijnen zijn minder schadelijk.

Van drugs raak je of energiek of kalm. Je kunt beter presteren, de spanning gaat weg. De verkeerde uitwerking kan zijn dat je minder goed bent als sporter. Genotsmiddelen zijn tabak en drank (alcohol).

WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. De woorden die je kunt gebruiken: **marihuana, coma, alcohol, cocaïne, hasj, drugs, overdosis, verslaafd, heroïne.**

De vragen:

1. Als je te veel alcohol of drugs gebruikt kun je in een **coma** raken.
2. Van de **papaver** of slaapbol wordt heroïne gemaakt.
3. Verdovende middelen noemen we **drugs**.
4. Als je te veel drugs gebruikt kun je dood gaan aan een **overdosis**.
5. Een heel veel voorkomende verslaving zit in een fles en is **alcohol**.
6. Van de hennepplant maken we touw en ook **marihuana**.
7. Van de hars van de hennepplant maken we **hasj**.
8. **Heroïne** spuit je met een naald in je aderen, wat erg gevaarlijk is.
9. Mensen die niet zonder drugs kunnen, noemen we hier aan **verslaafd**.
10. Een heel bekende is de coca-plant, waar **cocaïne** van gemaakt wordt.

			1	c	o	m	a								
	2	p	a	p	a	v	e	r							
						3	d	r	u	g	s				
4	o	v	e	r	d	o	s	i	s						
			5	a	l	c	o	h	o	l					
		6	m	a	r	i	h	u	a	n	a				
			7	h	a	s	j								
	8	h	e	r	o	i	n	e							
						9	v	e	r	s	l	a	a	f	d
10	c	o	c	a	i	n	e								

Het woord van boven naar beneden is: **medicijnen**.

Naam:

Groep/klas:

LEZEN**Opgave 3 – Geef antwoord op de volgende vragen / opdrachten**

Wat zijn de meest voorkomende verslavingen die wij eigenlijk ook een beetje gewoon vinden? Heb jij iemand in je omgeving die daar aan verslaafd is? Wat is dan eigenlijk 'verslaafd'?

Alcohol (drank) en nicotine (sigaretten) zijn het meest voorkomend. Verslaafd is dat iemand er niet zonder kan en het vaak gebruikt. Bijvoorbeeld elke dag.

Wat is een medicijnverslaving en wat is daar verkeerd aan?

Mensen die niet zonder een medicijn kunnen, bijv. slaappillen. Een verslaving betekent dat je er afhankelijk van wordt en dat je je alleen goed voelt als je het kunt gebruiken en ook dat je je minder voelt als je het middel niet krijgt.

Als je in een vriendenkring komt waar veel drugs voor komen, wat is dan het beste wat je kunt doen?

Andere vrienden zoeken is verstandig. Hulp proberen te regelen voor je vrienden die verslaafd zijn kan ook. Maar niet iedereen wil altijd geholpen worden en dan moet je er voor zorgen zelf niet verslaafd te raken.

ZOEKEN**Opgave 4 – Opzoeken en opschrijven**

Zoek de volgende website op: www.druglijn.be/drugs-abc.aspx

Probeer nu antwoord te vinden op de volgende vragen.

Welke verslaving staat in het linker rijtje van de verslavingen die een beetje anders is. Wat is daar het gevaar van?

Gokken is ook een verslaving. Het gevaar is dat je al je geld kwijt raakt en arm wordt en ook in je omgeving alles kwijt raakt.

In het rechter rijtje staat het woord *pijnstillers*. Klik hier op en probeer te achterhalen wat de risico's zijn. Wat is een bijsluiter en waarom is die belangrijk?

Risico's zijn dat je allerlei problemen krijgt zoals diarree, hoofdpijn, maagproblemen enz. Een bijsluiter is een papiertje bij de medicijnen waarop staat wat er kan gebeuren en wanneer je een medicijn beter niet kunt gebruiken.

Wat zijn de risico's bij alcohol en waarom mag je daar niet te jong mee beginnen? Waarin vind je alcohol en welke van die producten kom jij regelmatig tegen? Waar?

Alcohol tast je hersenen aan en ook je lever. Als je te jong alcohol gebruikt stopt de groei van je hersenen. Alcohol zit in drank zoals bier, wijn, jenever enz. Ook in mixdrankjes die naar limonade smaken.

Maak een woordketting van deze woorden: **ecstasy, anabole steroïde, coma, coma, anabole steroïde, ecstasy.**

Welk woord is 'gevolg': **driftig gedrag. Oorzaak: anabolen. Sporters: hordelopers.**

Naam:

Groep/klas:

Veiligheid in huis

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Welke ongelukken kunnen er gebeuren in de keuken van een huis?
- Zoek de plaatjes voor waarschuwingen op, kies er twee van en schrijf op wat je ziet en waar ze tegen waarschuwen.
- Wat is het gevaar van medicijnen in huis en waar kun je die dan het beste bewaren?

Je kunt je branden aan pannen, verkeerde stoffen aanraken zoals chloor of ovenreiniger. Je kunt je verwonden aan messen of andere gebruiksdingen. Het zwarte vlammetje in een oranje blok vertelt dat iets brandbaar is. Het doodshoofd vertelt dat iets giftig is.

Medicijnen zijn gevaarlijk als kleine kinderen ze gebruiken. Een veilige plaats is in een hoge kast die op slot kan.

WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden.

De woorden die je kunt gebruiken: **ontvlambaar, fornuis, chloor, hoofdpijn, alarmnummer, vitamines, tuingereedschap, dampen, brandwonden, giftig.**

De vragen:

1. Haarlak is erg **ontvlambaar** en kan gemakkelijk brand veroorzaken.
2. Als er iets ergs gebeurt, bel je natuurlijk direct het **alarmnummer**
3. Een onderdeel van de keuken om heel voorzichtig mee te zijn is het **fornuis**.
4. **Chloor** is gevaarlijk als je het aanraakt of opdrinkt en zit altijd in een gele fles.
5. **Vitamines** zijn niet altijd gezond en soms zelfs gevaarlijk.
6. Verfdamp of uitlaatgassen zijn heel erg **giftig** om in te ademen.
7. Een teken dat de lucht om je heen ongezond is, kan zijn dat je **hoofdpijn** krijgt.
8. Bij verf mengen of andere stoffen mengen komen soms giftige **dampen** vrij.
9. Gebruik **tuingereedschap** alleen als je in de tuin bent met een volwassene.
10. Bij de meest voorkomende ongelukjes in huis zijn **brandwonden**.

				1	o	n	t	v	l	a	m	b	a	a	r														
2	a	l	a	r	m	n	u	m	m	e	r																		
				3	f	o	r	n	u	i	s																		
								4	c	h	l	o	o	r															
									5	v	i	t	a	m	i	n	e	s											
										6	g	i	f	t	i	g													
											7	h	o	o	f	d	p	i	j	n									
												8	d	a	m	p	e	n											
														9	t	u	i	n	g	e	r	e	e	d	s	c	h	a	p
															10	b	r	a	n	d	w	o	n	d	e	n			

Het woord van boven naar beneden is: **veiligheid**.

Naam:

Groep/klas:

LEZEN**Opgave 3 – Geef antwoord op de volgende vragen**

Wat is er aan de hand als je bewusteloos bent en waarom is dit gevaarlijk? Kijk eerst op blz. 18 en 19 van het boek. Wat zou de oorzaak kunnen zijn?

Bewusteloos zijn is dat je niets meer merkt en nergens meer op reageert. Het is gevaarlijk omdat je dood kunt gaan als je in een gevaarlijke situatie verkeert. Bijvoorbeeld door koolmonoxide vergiftiging.

Oorzaken: geen frisse lucht genoeg terwijl de open haard brandt, de droogtrommel aan staat, de kachel niet goed genoeg werkt.

Welke dingen moet je weten als je een alarmnummer belt? Wat is een goede plek om een alarmnummer te bewaren? Kijk nog eens op blz. 28 en 29 en 31 van het boek.

Je moet weten: het adres waar je bent, wat er precies aan de hand is, wie er belt.

Een handige plaats voor het alarmnummer is naast de vaste telefoon of in het telefoonlijstje van je mobiele telefoon.

Probeer te bedenken waar je schoonmaakmiddelen en gevaarlijke stoffen het beste kunt bewaren in jullie huis. Waar staan ze veilig en kunnen ze geen gevaren veroorzaken?

In een hoge kast en het liefst een kast die op slot kan. In geen geval in een laag aanrechtkastje waar kleine kinderen bij kunnen.

ZOEKEN**Opgave 4 – Opzoeken en opschrijven**

Zoek de volgende website op:

www.brandweer.nl/jeugd/voorkom-brand/veilig_omgaan_met/

Welke maatregelen kun je thuis gemakkelijk nemen om brand in huis te voorkomen? Zet apparaten zoals een computer en een tv altijd helemaal uit. Verschoon regelmatig de filters van elektrische apparaten zoals een stofzuiger of een droogtrommel.

Sluit niet te veel apparaten tegelijk aan op een stopcontact.

Waar is een magnetron voor bedoeld en waar is dit apparaat niet voor bedoeld? Wat zijn de gevaren van een magnetron?

Je kunt er eten in opwarmen of ontdooien. Het is niet bedoeld om metalen dingen in te stoppen. Een magnetron kan dan ontploffen of kortsluiting veroorzaken.

Vertel waar dit symbool voor staat en welke stoffen thuis dan erg gevaarlijk zijn.

Het symbool is het teken van gevaar. Op veel schoonmaakmiddelen zie je dit teken. Of op producten die brandbaar zijn of brandwonden kunnen veroorzaken.

Naam:

Groep/klas:

Scheiden

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Wat betekent het als mensen gaan scheiden? Wat doen ze dan? Waarom doen mensen dit?
- Wat denken kinderen vaak bij een scheiding als ze aan hun eigen gedrag denken?
- Wat is erg belangrijk voor kinderen om te doen bij een scheiding?

Scheiden betekent dat je een huwelijk ontbindt, je wilt dus niet meer met de ander getrouwd zijn en samen leven.

Kinderen denken vaak dat de scheiding hun schuld is terwijl dit nooit zo is. Als je ouders gaan scheiden moet je iemand hebben met wie je kunt praten. Hulp zoeken dus.

WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden.

De woorden die je kunt gebruiken: **boos, verdrietig, scheiding, houden, samen, eenzaam, vertrekken, aanvaarden.**

De vragen:

1. Natuurlijk wordt je bij een scheiding eerst heel **boos** op je ouders.
2. Als ouders niet meer met elkaar willen leven, noemen we dit een **scheiding**.
3. Beide je ouders zullen van je blijven **houden**.
4. Soms is het eigenlijk beter als één van je ouders gaat **vertrekken**.
5. Dan voel je je waarschijnlijk heel erg **verdrietig**.
6. Na een tijdje ga je **aanvaarden** dat je ouders niet meer bij elkaar wonen.
7. Misschien voel je je vaak alleen en **eenzaam**.
8. Ook als je niet **samen** woont, kun je nog gewoon met elkaar omgaan.

1	b	o	o	s										
		2	s	c	h	e	i	d	i	n	g			
			3	h	o	u	d	e	n					
				4	v	e	r	t	r	e	k	k	e	n
		5	v	e	r	d	r	i	e	t	i	g		
6	a	a	n	v	a	a	r	d	e	n				
					7	e	e	n	z	a	a	m		
				8	s	a	m	e	n					

Het woord van boven naar beneden is: **scheiden**.

Naam:

Groep/klas:

LEZEN**Opgave 3 – Geef antwoord op de volgende vragen / opdrachten**

Wat doet een advocaat bij een scheiding en wat heb jij er als kind mee te maken?
Een advocaat regelt de scheiding. Dus hoe dit werkt en wanneer jij bij de ene ouders woont of bij de andere. Jouw mening is dus belangrijk.

Als je verdrietig of boos bent, kun je een aantal dingen doen. Zoek die eens op in het boekje en schrijf ze hieronder op. Als je een persoon weet, zet die er dan bij.
Praten over wat je voelt en denkt, je verhaal en belevenissen vertellen, af en toe kunnen huilen. Bijvoorbeeld bij een dokter, een leraar, een buurvrouw of een familielid.

Wat zouden halfbroertjes en halfzusjes zijn en hoe zit dit dan?
Halfbroertjes en – zusjes hebben dezelfde vader als jou maar een andere moeder (omdat je vader opnieuw getrouwd is) of andersom, dezelfde moeder maar een andere vader.

ZOEKEN**Opgave 4 – Opzoeken en opschrijven**

Zoek de volgende website op: www.kinderenvangescheidenouders.nl

Probeer nu de volgende vragen/opdrachten eens te doen.

Wat betekenen de letters KIGO?
Kinderen van Gescheiden Ouders. KIGO houdt zich bezig met wat kinderen overkomt bij een scheiding.

Wat voel je van binnen als je naar het plaatje kijkt van de kapot gescheurde foto?
Dit zijn je eigen gevoelens die je hier neergezet hebt.

Wat zijn heen en weer kinderen en waarom noemen we dit zo?
Kinderen die bijvoorbeeld de ene week bij hun vader wonen (en evt. zijn nieuwe vrouw en kinderen) en de andere week in het gezin van hun moeder wonen (met andere mensen in dit gezin).

Heb je zelf zoiets als een scheiding meegemaakt of met vriendjes meegemaakt? Kun je daar iets over opschrijven? Doe dat dan hieronder.
Dit kun je alleen zelf opschrijven en daar hebben we geen antwoorden voor ingevuld. Ter beoordeling van de leerkracht.

Naam:

Groep/klas:

Groepsdwang

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Probeer uit te vinden wat het verschil is tussen medicijnen en drugs en schrijf van elk van die twee enkele kenmerken op.
- Waarom doen we dingen onder de druk van een groep?
- Wat is het verschil tussen groepsdwang en groepsdruk?
- Wat zou bij het meisje op blz. 9 de reden kunnen zijn van haar uitsluiting? Welke uiterlijke kenmerken zouden kunnen leiden tot uit de groep gestoten worden?

Medicijnen gebruik je bij een ziekte om gezond te worden, drugs gebruik je eigenlijk om je prettig te voelen, dus voor je plezier.

Omdat we er bij willen horen, omdat de hele groep je dwingt.

Groepsdwang: omdat we vinden dat de groep dit van je vraagt.

Groepsdruk: om samen iets te doen, te presteren of samen te maken.

Het meisje heeft een niet veel voorkomende kleur haar (rood). Soms sluiten mensen je buiten omdat je anders bent (een bril draagt, bepaalde kleren).

WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. De woorden die je kunt gebruiken: **roddelen, groepsdwang, nee, geplaagd, kiezen, buitensluiten**.

De vragen:

1. Buitensluiten gebeurt vaak bij kinderen die eerst **geplaagd** worden.
2. Een vervelende manier om een ander het leven moeilijk te maken is over die ander te **roddelen**.
3. Als je iets moet doen omdat 'de anderen' dit willen noemen we dit **groepsdwang**.
4. Na roddelen en pesten komt vaak **buitensluiten**.
5. Als je jezelf wilt zijn, moet je leren **nee** te zeggen tegen anderen.
6. Je moet altijd zelf **kieszen** of je iets wilt doen en dat leuk vindt of niet.

	1	g	e	p	l	a	a	g	d					
	2	r	o	d	d	e	l	e	n					
3		g	r	o	e	p	s	d	w	a	n	g		
	4	b	u	i	t	e	n	s	l	u	i	t	e	n
	5	n	e	e										
6		k	i	e	z	e	n							

Het woord van boven naar beneden is vaak de oplossing als je veel gepest wordt: **praten**.

Naam:

Groep/klas:

WOORDKETTING

Opgave 3 – Maak een woordketting

Maak een woordketting van deze woorden: **niet roddelen, praten, niemand veroordelen, nee zeggen.**

nee zeggen, niemand veroordelen, niet roddelen, praten.

LEZEN

Opgave 4 – Geef antwoord op de volgende vragen / opdrachten

Wat zou het verschil kunnen zijn tussen goede vrienden en minder goede vrienden of zelfs slechte vrienden? Schrijf eens een paar voorbeelden op.

Goede vrienden helpen je en zijn eerlijk. Verkeerde vrienden zijn uit op eigen voordeel. Helpen i.p.v. pesten, met je praten i.p.v. je veroordelen.

Kun je een lijstje maken van uiterlijkheden waarmee kinderen soms buitengesloten worden en niet mee mogen doen met de groep? Probeer ook een lijstje te maken met dingen die iets te maken kunnen hebben met gedrag en waarin je 'anders' kunt zijn.

Bril, kleur haar, huidskleur, flaporen, sproeten. Je anders gedragen, boeken lezen i.p.v. voetballen, leren leuk vinden i.p.v. buiten spelen, kleren (bijv. door geloof), andere dingen doen zoals naar een kerk of moskee gaan, bidden.

Vechten en slaan is verkeerd. Kun je een moment bedenken waarop van je af slaan tóch kan helpen en hoe dit dan helpt?

Als je laat merken dat je niet bang bent voor de pesters, krijgt de ander vaak respect voor je en laten ze je met rust. Als praten niet meer helpt, kan die andere manier soms helpen.

ZOEKEN

Opgave 5 – Opzoeken en opschrijven

Zoek de volgende webpagina op:

www.hulpmix.nl/vrienden_relaties/verkeerde_vrienden/algemene_informatie

Probeer nu antwoord te vinden op de volgende vragen.

Waarom merk je dat iemand een verkeerde vriend is? Schrijf een paar kenmerken op van wat verkeerde vrienden doen en van je vragen.

Ze dwingen je tot dingen die je niet wilt doen of die ze zelf niet durven. Ze liegen en laten je in de steek als je echte vrienden nodig hebt.

Heb je in je omgeving van die 'vrienden' die zulke dingen doen? Doe je het zelf wel eens? Wat kun je hier aan doen?

Eerlijk zijn naar andere kinderen en ook naar je zelf. Als jij iets niet wilt, moet je het ook een ander niet laten doen.

MAKEN

Opgave 6 – Zelf doen, iets maken

Kies één van deze opdrachten:

- Kijk in kranten en bladen naar de gevolgen van groepsdwang en maak daar een muurkrant van. Probeer er ook steeds bij te schrijven wat er fout gaat en wat er aan gedaan had kunnen worden. **Ter beoordeling van de leerkracht.**
- Maak een tekening van je eigen ervaringen met pesten, plagen en groepsdwang. Bedenk vooraf of je daarmee iemand beschadigd in je groep en of dat dan verstandig is. **Ter beoordeling van de leerkracht.**

Naam:

Groep/klas:

Gezinsuitbreiding

WETEN

Opgave 1 – Zelf opzoeken

Kies één opdracht uit en schrijf daar iets over op.

- Wat is zwanger zijn?
- Waarom is niet al het speelgoed dat jij gebruikt geschikt voor een baby om mee te spelen?
- Soms kan iemand het gevoel hebben dat papa en mama alleen nog maar op de baby letten? Wat kun je daar zelf aan doen?

Zwanger ben je als je als vrouw een kindje gaat krijgen.

Soms is speelgoed niet geschikt voor baby's omdat baby's alles in de mond willen steken.

Je kunt gewoon vragen naar dingen en je kunt helpen met het verzorgen van de baby.

WOORDEN

Opgave 2 – Puzzelen

Vul de woorden in en vind het woord van boven naar beneden. De woorden die je kunt gebruiken: **opruimen, ziekenhuis, zwanger, cadeautjes, huilen, plezier, voorbeeld.**

De vragen:

1. Als er een baby groeit in je moeders buik is ze **zwanger**
2. Pas geboren baby's krijgen vaak veel **cadeautjes**.
3. Jij bent ouder en kunt een **voorbeeld** zijn voor de kleine baby.
4. Zo kun je helpen met **opruimen** of spullen klaar te zetten.
5. Je kunt veel **plezier** hebben met zo 'n baby in het gezin.
6. Veel baby's worden niet thuis geboren, maar in het **ziekenhuis**.
7. Wat baby's eerst heel veel doen is slapen, poepen en **huilen**.

1	z	w	a	n	g	e	r												
	2	c	a	d	e	a	u	t	j	e	s								
	3	v	o	o	r	b	e	e	l	d									
					4	o	p	r	u	i	m	e	n						
5	p	l	e	z	i	e	r												
					6	z	i	e	k	e	n	h	u	i	s				
					7	h	u	i	l	e	n								

Het woord van boven naar beneden is wat we allemaal zijn: **geboren**.

Naam:

Groep/klas:

WOORDEN IN VOLGORDE

Opgave 3 – Zet de woorden in een goede rij

Zet deze woorden in een rij op alfabet. Begin met baby en zoek dan een woord met een c en daarna een e en ga zo door. Gebruik deze woorden: **baby, zusje, lachen, hulp, plezier**. De goede volgorde: **baby – hulp – lachen – plezier – zusje**.

LEZEN

Opgave 4 – Geef antwoord op de volgende vragen / opdrachten

Als er een baby komt voel je je misschien wel een beetje alleen. Niemand speelt met je. Is dit echt zo? Wat kun je er zelf aan doen?

Nee, de volwassenen hebben alleen even wat meer tijd nodig voor de baby. Je kunt zelf helpen, opruimen, vragen naar dingen als je iets wilt.

Wat is er leuk aan het hebben van een kleiner broertje of zusje? Wat vind je wat minder leuk?

Het is leuk met meer kinderen in een gezin. Kleine broertjes en zusjes zijn meestal grappig. Wel huilen ze wat vaker en hebben ze vooral in het begin veel aandacht nodig.

Schrijf bij elke van deze woorden eens iets op van wat jij nu denkt.

Adopteren: Als je bij ouders gaat wonen die niet je natuurlijke ouders zijn.

Veel bezoek: Drukte in het gezin omdat er een klein broertje/zusje is geboren.

Samen gelukkig: Je moet niet jaloers zijn op een baby maar samen blij zijn met het nieuwe kindje in het gezin.

SCHRIJVEN

Opgave 5 – Zelf opschrijven met je eigen woorden

Zoek in het boek de woorden op die weggelaten zijn in deze zinnen en vul die in.

Sommige kinderen vertellen aan **opa of oma** hoe ze zich voelen, of aan hun leraar. Ouders **houden** van al hun kinderen.

Broers en zussen gaan met elkaar om als **vrienden**. Zo worden ze samen **ouder**. Misschien zit er bij je speelgoed iets **leuks** voor je nieuwe **broertje** of **zusje**.

ZOEKEN

Opgave 6 – Opzoeken en opschrijven

Zoek de volgende website op: www.schooltv.nl/beeldbank/clip/20031203_baby01

Probeer nu de volgende vragen/opdrachten eens te doen.

Krijgt Jarno een broertje of een zusje en hoe heet de baby?

Jarno krijgt een broertje en het broertje heet Jeroen.

Wat doet Jarno 's middags op school en waarom is dit met de kleur blauw? Vertel eens iets over die kleuren voor jongens en meisjes?

Jarno deelt beschuit met muisjes uit en de kleur blauw hoort bij een broertje. (Roze muisjes horen bij een zusje).

MAKEN

Opgave 7 – Zelf doen, iets maken

Kies één van de opdrachten uit. Ter beoordeling van de leerkracht.

